

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) หรือ สวพส. จัดตั้งขึ้นเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายที่จะสนับสนุนงานโครงการหลวงและขยายผลงานโครงการหลวงในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมบนที่สูงของประเทศไทยให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน โดยมีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 15 ตุลาคม 2548 เพื่อเป็นกระบวนการและกลไกในการเสริมสร้างงานวิจัยและพัฒนา เพื่อให้ได้มาซึ่งนวัตกรรมใหม่ การเสริมสร้างและการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น การเก็บรักษาคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ การถ่ายทอดองค์ความรู้จากโครงการหลวง และการผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบนพื้นที่สูง ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟู ป่าต้นน้ำลำธาร รวมทั้งการแลกเปลี่ยนทางวิชาการในระดับนานาชาติเพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ๆ ในอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น (สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง, 2557) โดยมีงานวิจัยของ สวพส. จัดเป็นภารกิจที่สำคัญในการสนับสนุนงานของมูลนิธิโครงการหลวงและขยายผลงานโครงการหลวงไปสำหรับใช้ในชุมชนบนพื้นที่สูงเพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขาให้ดีขึ้นและฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธารให้มีความสมบูรณ์ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว งานวิจัยของ สวพส. มีวัตถุประสงค์หลัก คือ ผลิตรายงานวิจัยสนับสนุนงานโครงการหลวง โดยสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ต้องใช้ความชำนาญเฉพาะด้านหลายสาขา (สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง, 2557) รวมทั้งผลิตรายงานวิจัยเพื่อขยายผลองค์ความรู้โครงการหลวง เน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มีกระบวนการมีส่วนร่วมและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกรเพื่อให้ผลงานวิจัยเกิดประโยชน์โดยตรงต่อชุมชน และส่งเสริมความร่วมมือและบูรณาการงานวิจัยบนพื้นที่สูง เป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้พัฒนาองค์ความรู้บนพื้นที่สูงให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการประสานและร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการกำหนดทิศทางการปฏิบัติงานวิจัยให้เป็นไปในแนวเดียวกัน รวมถึงการปฏิบัติงานวิจัยร่วมกันเพื่อสนับสนุนงานวิจัยบนพื้นที่สูงให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สวพส. มีผลงานวิจัยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550-2561 จำนวนโครงการทั้งหมด 345 โครงการหลัก 780 โครงการย่อย 35 กิจกรรม โดยส่งมอบผลงานวิจัยให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งมูลนิธิโครงการหลวง และสำนักพัฒนาเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งในกระบวนการคัดเลือกผลงานวิจัยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์จะคัดเลือกผลงานวิจัยที่สำเร็จแล้วและพร้อมที่จะนำไปสู่การถ่ายทอดหรือส่งต่อเกษตรกรเป้าหมาย ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานวิจัยและพัฒนาของ สวพส. มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น สวพส. จึงมีความจำเป็นต้องประเมินผลกระทบและความคุ้มค่าของการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ เพื่อประเมินผลการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ หลังจากการนำไปสู่การถ่ายทอดหรือส่งต่อเจ้าหน้าที่ เกษตรกรเป้าหมาย หรือถูกนำไปใช้ต่อยอดในงานพัฒนา/ส่งเสริมของสถาบันสำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัยที่เหมาะสม และสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชน ตรงความต้องการของต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อบริหารจัดการ กำกับ ติดตามก่อนการวิจัย ระหว่าง และหลังการดำเนินงานวิจัย ให้มีประสิทธิภาพ บรรลุตามเป้าหมายและตัวชี้วัด
- 2) เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างและสถานภาพงานวิจัยของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง

3) เพื่อประเมินผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ของงานวิจัยที่นำไปถ่ายทอดหรือส่งต่อเจ้าหน้าที่ เกษตรกร เป้าหมาย หรือถูกนำไปใช้ต่อยอดในงานพัฒนา/ส่งเสริม

1.3 ผลงานที่เป็นรูปธรรมที่คาดว่าจะได้รับเมื่อการดำเนินงานเสร็จสิ้น และตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

1) ผลผลิต (Output) และตัวชี้วัดผลผลิต

- 1.1) ข้อเสนอแนะการกำกับติดตามงานวิจัย จำนวน 10 ครั้ง
- 1.2) ข้อมูลและสถานภาพงานวิจัยของ สวพส. ตั้งแต่ปี 2550-2561 จำนวน 1 เรื่อง
- 1.3) ผลการประเมินการนำผลงานวิจัยที่นำไปสู่การถ่ายทอดหรือส่งต่อเจ้าหน้าที่ เกษตรกรเป้าหมาย จำนวน 3 เรื่อง

2) ผลลัพธ์ (Outcome) และตัวชี้วัดผลลัพธ์

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) มีข้อเสนอแนะการกำกับติดตามงานวิจัยจาก อนุกรรมการวิจัยและพัฒนาและผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ มีข้อมูลและสถานภาพงานวิจัยของ สวพส. ตั้งแต่ปี 2550-2561 สำหรับการประเมินผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยและศึกษาผลสำเร็จงานวิจัยในระยะเวลาที่ผ่านมา รวมถึงมีผลการประเมินการนำผลงานวิจัยที่นำไปสู่การถ่ายทอดหรือส่งต่อเจ้าหน้าที่ เกษตรกรเป้าหมาย หรือถูกนำไปใช้ต่อยอดในงานพัฒนา/ส่งเสริมของสถาบัน เพื่อใช้เป็นแนวทางการประเมินผลการนำผลงานวิจัยไปให้ประโยชน์ในปีต่อไป

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลงานวิจัยของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางตรงความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์ และมีความคุ้มค่า